

עולם השבע ועולם השמונה

אלון דורון ואביחי מימון

"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (בראשית א, א). כבר בבריאת העולם הוטבע בחומר ובזמן המספר שבע, כמו שאנו רואים בפסוק הפותח את תיאור בריאת העולם - שמספר מילותיו שבע.

על הפסוק בירמיה (לג, כה): "כֹּה אָמַר ה' אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקֹּת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי", אומר ה'בן איש חי' (פרשת וירא, שנה א):

דרש רבי יוסי הגלילי בעירובין: 'נְשַׁמְרֶתְךָ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת' על מצוות תפילין, ולזה אמר: 'אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה' - זו המילה (שהיא ביום השמיני) שקבועה באדם בימים ובלילות וגם 'חֻקֹּת' שהם התפילין של ראש ותפילין של יד (שבשניהם יחדיו יש שמונה פרשיות) שנקראו חוק - 'שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי' (בלעדיהם יפסיקו להתקיים השמים והארץ).

כלומר השמים והארץ, המורכבים משבעה רקיעים ושבעה ארצות, עומדים בזכות מצות הברית ומצוות התפילין שמדרגת כוחם היא שמונה.

נמצא שהטבע (שנברא במספר שבע) תלוי בדבר רוחני (שנברא במספר שמונה), כמו שאומר המהר"ל (תפארת ישראל, ב): "הנהגת הטבע נברא בשבעת ימי בראשית ואילו התורה (הרוחניות) היא על הטבע והיא מדרגה שמינית".

דוגמאות נוספות למספר שבע ביהדות אנו מוצאים במספר ימי הבריאה, סוכות (ללא שמיני עצרת), פסח, ספירת העומר, שמיטה, יובל, שבעה ארצות, שבעה רקיעים, קני המנורה, שבעת פתחי הפנים, שבע שמות שיש ליצר הרע, והדוגמה השכיחה ביותר - שבת.

ונשאלת השאלה מהי המשמעות בכך שחג החנוכה בנוי דוקא משמונה ימים? נראה לומר שמטרתו היא לתקן את השבע של השבת, על ידי נרותיו.

בענין נרות השבת, אומר ערוך השולחן (רסג, ז):

על הנשים מוטלת מצוה זו ביותר, וכדתנו: על ג' עברות... על שאינן זהירות בנדה בחלה ובהדלקת הנר. והטעם כתב הרמב"ם שם, מפני שהן מצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית. ובמדרש איתא, לפי שאדם הראשון היה אורו של עולם, דכתיב נר ה' נשמת אדם, והיא הכשילו בעץ הדעת וכבתה נרו של עולם, לפיכך מצוותה בנר של שבת לכפרה על האור שכבתה.

ומוסיף ה'בן איש חי' שקלקול עץ הדעת נעשה ביום שישי סמוך לכניסת שבת (במובא בגמרא בסנהדרין ל"ח ע"ב), ואחד מתיקוניו הוא הדלקת הנר שבא לתקן את "נְכִי תִאָּנֶה הוּא לְעֵינַיִם" (בראשית ג, ו), שכן הנאת הנר הוא למראה העיניים וצריך להסתכל בנרות (בבחינת "כבולעו כך פולטו" - כמו שהתאוו לעץ הדעת בעיניים, נתקן זאת על ידי הסתכלות בעיניים על נרות השבת).

כלומר, יש ענין בראיית נרות השבת, ממש כמו נרות חנוכה שיש בהם מצווה שיראו אותם משום פרסומי ניסא.

נמצא שיש קשר בין חנוכה לשבת בענין הנרות, ולכן כשגזרה מלכות יון הרשעה על השבת (מדרש חנוכה), מיד תקנו רבותינו ז"ל לדורות את מצות הדלקת הנרות, וקבעו לשמונה ימים דוקא, כדי להוסיף רוחניות הטמונה במספר שמונה, בשביל להוסיף קיום וחיים לשמים ולארץ שהם במספר שבע ותלויים במספר שמונה.

לאותה הגזרה של המלכות בזמן ההוא יש עדין השפעה בזמן הזה, ולכן מדליקים נרות שמונה ימים גם בדורנו.